

Wij, menschen, kunnen dus in zake van het Verbond niet anders oordeelen, dan naar de uitwendige kenmerken, die ons daarvoor in Gods Woord gegeven zijn, en dit maakt dat Kerk en Verbond voor ons saamgaan.

Niemand mag lid der kerk zijn of blijven, die de uitwendige teekenen van het Verbond mist, en omgekeerd mag niemand door ons beschouwd worden, als buiten het Verbond staande, die door ons erkend wordt als behoorende tot de kerk.

De kerk treedt ook in het zichtbare op. In dat zichtbare heeft ze haar ordeningen. Die ordeningen bepalen, wie in de kerk kunnen worden opgenomen, welke tucht over de leden gaat, en langs welke regelen men weer uit de kerk kan gebannen worden.

Maar al moet dit niet het geval. Ook al moet dit niet het geval. Ook al moet dit niet het geval. Ook al moet dit niet het geval.

Hiervoor echter ontbreekt alle principieel steunkracht. Het is een plant zonder wortel. Een streven dat zijn kracht alleen ontleent aan kerkelijke voorleefde in geheel uitwendigen zin. En al juichen we het toe, dat zij, die in deze paden gaan, ten minste nog een poging aanwenden, om tegen de openbare school te reageren, toekomt heeft deze actie niet. Wat geen wortel heeft, kan niet duurzaam groeien.

En toch, ook al kan aan deze beweging slechts zijdelingsche invloed worden toegekend, erkend moet tevens, dat de gang der historie er in het algemeen op uit is, om de kerkelijke onderscheidingen meer dan vroeger op den voorgrond te dringen.

Even beslist als de Revival tegen alle kerkelijke onderscheiding in verzet kwam, en in den grond geestverwantschap met het Darbisme vertoont, even cordaat begon de laatste twintig jaren, en in het buitenland, en ook hier te lande het kerkelijk leven als zoodanig weer beteekenis te erlangen.

Een keer in de opinie daaruit te verklaren, dat men bij dieper onderzoek gulweg erkennen moest, zich schromelijk vergist te hebben, toen men de vroegere tegenstellingen tusschen Gereformeerden, Doopsgezinden, Arminianen enz. had aangezien voor niets ter zake doende haarklooverijen en ijdele spitsvondigheden.

Missionaire quaestie.

Op Soemba heeft onlangs een inlandsch Christen, die tot onze gemeenschap behoorde, zijn kind laten doopen door een aan w gekomen pastoor.

Hoe kwam dit? Het lag in een missionaire Doopquaestie, die hoogst belangrijk is, en deswege ook in onze kring bespreking eischt.

Geleijk men lange dagen in onze kerken hier te lande aandrang gevoelde om den Doop te welgeren aan de moeder voor haar onrecht kind, zoo ook heeft meer dan één missionair dienaar des Woords in de aanvankelijke of volhardende weigering van den heiligen Doop een middel van tucht gezocht.

Men stond voor een moeilijke keuze. Er is ook in onze zendingsovereld veel klacht over schijbekerking. Een overkomen van Heidenen of Mahomedanen tot onze dienst, maar zonder betering van leven, onder aanhouding van vroegere afgoderij of verkeerde practijk. Een vertoou zonder ernst, zonder waren grond.

Volgt men nu den regel, om eenvoudig alles wat zich presenteert te doopen, dan kan men wel spoedig een dusgenaamde gemeente verzamelen; maar het eind draagt den last, en de wandel komt de schijbelydenis beschamen.

Dit nu heeft er ernstig gezinde leeraren toe gebracht, om bij den Doop minder toeschietlijk te zijn. Bij aanvraag voor Doop partij te trekken van de gelegenheid, om op deze twijfelachtige lieden in te werken. En ten slotte om door weigering van Doop tegen de vervalsching van het gemeentelieven te waken.

Iets hiervan had zich ook op Soemba voorgedaan. Dit nu, had men onder de Soembaezen aangezien voor een vasten regel onzernijds. En de delinquent, zich lieft niet blootstellende aan een weigering, en veelmin aan een bestraffing, had gebruik gemaakt van de aanwezigheid van een pastoor daar ter plaatse, om zijn kind te laten doopen.

Immers ook de Doop van een pastoor wordt onzernijds erkend.

Zoo had inlandsche slimheid den zin tot tuchttoefening door Doopweigering krachteloos gemaakt.

Wat nu hiervan te zeggen? Ons dunkt allereerst dit, dat zulk soort Doopweigering al evenmin tot eenig resultaat kan leiden als de vroeger hier te lande gepracticteerde Doopweigering aan onrecht kinderen, overmits noch in het één noch in het ander geval naar beginsel gehandeld werd.

Wie om den Doop voor zijn kind komt vragen, behoort tot het Verbond of hij behoort er niet toe. Indien niet, dan is er van recht op den Doop geen sprake; indien wel, dan mag zulk een Doop niet geweigerd worden. Geen dag, en geen week.

Of nu iemand tot het Verbond behoort is door ons niet met wiskunstige zekerheid uit te maken. Geesten oordeelt alleen de Vader der geesten.

Maar juist daarom moet onze actie op dit terrein het karakter van nobelen zin dragen.

Te meer hebben wij daarom ons te hoeden in onze gesprekken, in onze prediking, en bovenal in onze kerkelijke bladen voor uitdrukkingen en namen, welke goede wonden heelen, maar wonden maken. De naam „synodalen“, een strijdnaam, een represaille-naam, heet zijn tijd gehad en heeft het ten volle verdiend om met de namen „afgescheidenen“ en „doleerenden“ op nonactiviteit gesteld te worden of geconserveerd te worden in het museum van kerkelijke historie of kerkelijke antiquiteiten.

Laten wij hunne beginselen aantasten en veroordeelen, doch hunne personen ongerept houden. Beter is het te lang geleefd dan te vroeg getwijfeld aan de eerlijkheid onzer broeders; beter is het te meenen dat zij in blindheid handelen dan hen te denken dat zij heelen met de vijanden, omdat zij vrienden van het geld zijn; laten wij liever twijfelen aan de heiderheid van hun inzicht dan aan de oprechtheid van hun hart; laten wij zoveel en zo lang mogelijk vasthouden aan hunne goede trouw en eerst dan wantrouwen, als ons vertrouwen meermalen geschokt en bedrogen is.

Meer nog, de waardeering mag niet ontbreken.

Laten wij bij den strijd, dien wij tegenover hen moeten voeren, niet vergeten te waardeeren wat zij doen. En men vergeet niet; hunne daden zijn alleen woorden, want zij doen door prediking, catechisatie en andere werkzaamheden meer dan praten; en ook hunne woorden zijn in den vijandigen kring, waarin zij spreken, tevens daden; zij vooral hebben, zoo hun getuigenis getrouw is, hun deel van den smaad, waarmede de gereformeerde leer en het gereformeerde volk altijd beladen is en nog beladen wordt. Laten wij medelijden hebben met hunne personen, want wie in de frische lucht mag ademen, heeft het beter dan wiens borst benauwd en wiens keel toegeschoefd wordt in bedompte atmosfeer. In de vrije lucht van het gereformeerde kerkelijke leven, al is er soms een klein onweder, ademt het ruimer dan in de lage lucht van het hervormde kerkelijke leven, al is het daar stil. En bovenal vergeet wij niet voor hen te bidden tot Hem, die eerlijkheid van hart, heiderheid van inzicht, kloekheid van belijden en getrouwheid in daden schenken moet.

Bovendien mag nooit ons eigen kerkelijk erf de grens van onze actie bepalen. Niet secretarisch het onze verdedigen, maar de eenheid zoeken van allen, die God in de ééne belijdenis der Gereformeerde beginselen, d. i. van zijn gezuiverde waarheid saambindt.

Altijd hebben wij te waken, dat de stroom van het Gereformeerde leven niet doodloope in de bedding van het sectarianisme. Dat gevaar bevordert iedere Kerk om de Kerk te belijden in den engen kring van wie met ons wandelen, om onszelven voor al de Kerk te houden, om de erkentenis van eigene historie te maken tot een stuk der belijdenis, om vormen en gewoonten als het wesen te vereeren. Was dit gevaar er niet bij de Christelijke Gereformeerden, waar zij de erkentenis van de historie van 1834, den eigenen naam en bovenal het eigene reglement gevaar liepen als voorwaarden van kerkelijk samenleven te stellen; en evenzer wij de Ned. Gereformeerden, waar zij het zegen separate, maar doleante“ op den voorgrond schoven en hunne methode, die voorzeker de laatste en de nieuwste was, niet alleen de beste, maar de enig ware keurden?

De secte is zoo stil, een vijver gelijk. De boorden zijn naar keuzen uitgegraven en de diepte der bedding hangt van onzen wil af. Daar komt geen water in dan alleen wat men zelf wil binneelaten. Daar is zoo weinig deining, daar schuimt geen golf. Maar daar is ook zoo weinig groote visch en wat er leeft sterft er zoo spoedig.

De Gereformeerde Kerk is aan de zee gelijk, waarvan de grenzen niet door de menselijke spade, maar door de goddelijke macht zijn bepaald, welke bedding zoo diep is, waar de storm zoo fel kan woeden, waar de golven zoo hoog rijzen, waar groote en kleine visschen plaats vinden; waar geen visschen en vorsschen samen kunnen leven; waar alleen de visch leeft. Laten wij altijd blijven in dien breeden stroom en nooit het spelevaren in den vijver verkiezen boven het echte varen op de zee.

En juist daarom moet steeds het onderzoek naar de Gereformeerde beginselen in de historie op den voorgrond staan.

Aan die beginselen is de toekomst. Zij alleen zullen stand houden, als al het overige in het oeverzand wegzinkt.

Een primum verum van ons geloof, dat Da. Proosdij ons nogmaals op het hart bindt met verrijzing naar dit schoone getuigenis van Busken Huet.

De tijd, gevolgd op Van Oldenbarneveldt en De Groot tot het overlijden van Willem III in 1702 en den vrede van Utrecht in 1713 is in Nederland geweest de bloeitijd der Gereformeerde Kerk, der gereformeerde theologie en van al het overige.

Met het aanbreken der 18e eeuw slaat het uur der remonstrantsche revanche. De heterodoxie van weiler wordt dan meer en meer de heerschende denkwijze; en wanneer de eeuw ten einde gaat spoelen, dan ziet men in de romans der juivrouwen Wolff en Deken den rechtzinnigen predikant Hellig een caricatuur vertoonen, den arminiaanschen professor Maatig een ideaal. Maatig is niet alleen verlicht en vroom, hij is bovendien hoogleeraar, terwijl de arme Hellig het voorsteer niet verder dan leeraar brengen kan. Het tij is verloopen, de bakens zijn verzet.

Uit chauvinistisch of nationaal oogpunt echter was dit een schrale vergoeding; liever het was een waarschuwing, dat wij ons hadden voor te bereiden op het gaan vervullen eener andere rol in Europa. Sedert 1872 had Nederland medegedogen aan de tafel der grooten; nu 1713 zou het telkens nadrukkelijker zich naar die der kleinen zien verwijzen.

Het is een feit, in welks verklaring ik mij thans niet te verdedigen heb, dat na den dood van den laatste rechtstreekschen afstammeling van Willem den Zwijger tot 1795 toe ons land heeft opgehouden vrouwen en mannen van den eersten rang voort te brengen. Geen zeehelden meer, geen stedendwingers of kolouzeverovertaars, geen groote ministers, groote diplomaten, groote letterkundigen, niet één groot schilder.

En dan zegt men nog, dat wie voor de Gereformeerde beginselen het pleit voert, het pleit voor ons volksleven prijs gaf.

Reeds wij, eer we sterven, en onze kinderen na ons zullen het anders toonen.

De weeropleving van het Calvinisme is voor het Nederlandsche volk een retour à sa jeunesse, een terugkeer naar den bloei zijner jeugd.

De twaalf predikanten.

In zake de klacht, dat Da. Wijers vroeger schreef van wel twaalf predikanten, die gereed stonden, om naar Indië te gaan, onderwijl nu niemand zich aanbood, ontvingen we van dezen broeder, dit, ons dunkt, afdoende schrijven.

Hoogachtend Redacteur!

Voor enkele dagen uit Zwitserland teruggekeerd heb ik inderdaad vreemd opgezien, toen iemand me mededeelde dat een vroeger schrijven van me over de Zending als verpicht had dienst gedaan tegen de besluiten der Middellburgsche Synode.

Nog vreemder heb ik echter opgezien toen ik het stuk zelf las. Wat ik geschreven had om het onmogelijke aan te toonen dat iemand, die gereformerd wilde zijn zich zou aanbieden, meent de geschte schrijver als onjuist te kunnen voorstellen door te verklaren dat nog niemand iets van zich heeft laten hooren, sympathie betuigende met het stuk van Ds. Lindeboom die, wat vroeger in de bladen geschreven was, meent te kunnen weerleggen met het feit, dat nog niemand voor het vollicht getreden is om de aandacht op zich te vestigen en een beroep uit te lokken. Juist wat ik beweerd had dat niet mocht geschieden wordt gebruikt om de onjuistheid van mijn schrijven voor te stellen.

Vreemd was het me ook dat de geschte redacteur der Heidenbode het me kwalijk schijnt te nemen niet tegen de aanbiedingen naar Johannesburg te hebben getuigd. Is men dan verplicht op alle slakken zout te leggen? En is, nu de Heeren in den breede over zich aanbieden of beroepen worden gehandeld heeft, (Heeren 10 Jan. '97 No. 994 en volgende) hier voorreest genoeg van gezegd?

Het zou te betreuren zijn indien men op de thans hier te lande dienstdoende predikanten ging smalen, alst zij hun positie, vrouw en kinderen liever zouden hebben dan hun Heiland en Heer, wanneer Die hen naar Indië riep, en dat terwijl nog eens enkel beroep is uitgebracht. Zoo iets valt toch moeilijk overeen te brengen met het negende gebod.

Wat mij betreft, het valt me zwaar te gelooven dat de gereformeerde predikanten op zooveel lager peil zouden staan dan de roomsche geestelijken, die immers voor den arbeid onder de melaatschen niet terugdeinst.

Moge de ineen gesmolten kerk van Amsterdam spoedig zoodanigen smaat voor onze predikanten onmogelijk maken, het beroepingswerk aangevan en eer dit jaar ten einde is Nederland weten dat er als Groningensche Synode daags in geen geval minder arbeiders op ons arbeidsveld behoeven te zijn, dan Middelburg er vond.

Met dank voor de opname Hoogachtend,

Uw Dw. Br. D. J. B. WIJERS.

Enschede, 20 Sept. '97.

P. S. Dat ik gezegd of geschreven zou hebben dat er wel twaalf dienaren des Woords gereed stonden om naar Java te gaan moet op een misverstand berusten.

Dit is afdoende.

Staat het toch vast, dat Da. Wijers van meet af tegen het zich zelf aanbieden opkwam, dan volgt hierna, dat, zoolang geen enkel beroep is uitgebracht, niet heeft kunnen blijken, of er al dan niet bereidwilligheid om te gaan, aanwezig is.

Deze zaak is hiermede afgedaan.

Doch niet het belang der Zending zelve. De nood schreit, en in dien nood moet voorzien worden. Niet door maar iemand te zenden, wien dan ook, den eerste den beste dien men krijgen kan. Want wie dit zou willen, vergeet, dat de aansprakelijkheid voor een eens gekozen persoon zeer groot is.

Bleek hij niet de rechte man te zijn, dan sticht hij meer kwaad, dan hij goed doet. Is hij te zwak van gezondheid voor het Oostersche klimaat, dan geeft het eindeloos tobben, en komt hij de kerk op kosten te staan, die al haar kleinen schat verteren.

Veel meer nog dan bij een beroep hier te lande, moet daarom bij een beroep voor dien dienst in de Zending op gaven en talenten, op geschiktheid, op gezin en op gezondheid gelet worden.

Men kan uitstekend predikant in een Nederlandsch dorp zijn, en toch voor den Dienst in Indië alle vereischten missen.

Bovendien sprak de Synode van Middelburg zeer terecht uit, dat wie hier het radicaal ontwerp voor den Dienst in Nederland, toch eer hij voor den Dienst in Indië kan beroepbaar worden gesteld, nog een aanvullende opleiding noodig had.

Nu moet op dien regel, in geval van nood, natuurlijk een uitzondering worden gemaakt, en de Heere der Zending kan die zegenen. Maar dit zou noch overhaasting noch oodoordachte keuze rechtvaardigen.

Het oordeel der kerken moet in elk geval wel gewikt en gewogen zijn.

God zal ons de mannen geven op ons ootmoedig gebod.

Mannen die gelooven haasten ook in het werk der Zending niet.

Proberen hier en proberen daar gaat niet. Er moet hier gehandeld worden niet volkomen kennis van zaken.

Nit de Berg.

Over het voorgaan in het gebed schreef de Onvervalsche Kerkbode, schoon en waar:

Het voorgaan in het gebed is een zeer ernstige zaak. Het heeft zijn eischen in onderscheiding van het gebed, dat ieder in de binnenkamer of waar ook, bij zichzelf opent tot God.

halve heeft wie voorgaan in het gebed, zichzelf ernstig rekenschap te geven, welke bepaalde nooden en behoeften op dien tijd, op die plaats, in dien kring tot bidden dringen. Anders lijdt de heiligheid en de ernst des gebeds schade. Wie in den gebede voorgaat, heeft niet zijn hart eens uit te storen, dit kan alleen op zijn plaats zijn in een geselschap dat daartoe samenkwam; maar hij moet zich bewust zijn wat degenen, die hij voorgaat, te bidden hebben en naar Gods Woord in die oogenblikken moeten bidden.

God is een God van orde. Het is geheel iets anders of de dienaar des Woords bidt als de mond der gemeente tot God, dan of een Ouderling bidt voor het opleiden van den dienaar des Woords of in de vergaderingen van den Kerkeraad; het is geheel iets anders of de huisvader zijn gezin voorgaat in den gebede, of iemand geroepen wordt in eenige vergadering voor te gaan het is iets anders, of wij voorgaan in een samenkomst tot onderlinge stichting, dan of wij voorgaan in een vergadering van Patrimonium, de kiesvereeniging of dergelijke.

Wie met dit onderscheid niet rekent, wat de zaak des gebeds niet op maat den nodigen ernst en zal onaanpak worden. Dat zij, die hij voorgaat, aan het einde des gebeds geheel onbetreft zijn, dat bepaalde behoeften, die samenbrachten, niet of nauwelijks en als terloops voor des Heeren aangezicht gebracht zijn. Wie met het genoemde onderscheid niet rekent, zal aanleiding geven dat zij vier mond hij moet zijn, besefende dat hij het niet is, zelfs onder het bidden in wervelige en zondige stemming geraken; iets wat te veroordeelen is, maar waartoe geene aanleiding mag gegeven.

Zoo wanneer de dienaar des Woords de mond der gemeente is, heeft hij niet te gaan bidden voor eigen zielebehoefden of voor zijn huuselijke belangen, daar is het elders de plaats voor nu heeft hij te bidden namens de gemeente en hare nooden den Heere voor te dragen; niet als houde deze Gode omkêndend zijn, maar omdat God wil, dat zij in den gebede Hem bekend gemaakt zullen worden. Daarinn zit het God wil het; Hij deed de gemeente vergaderen, wie in den gebede voorgaat, heeft daarmede te rekenen met de plaats waar hij staat, anders is hij buiten den weg des Heeren.

Zoo is het in alles. De Ouderling, die bidt voor hij den Dienaar opleidt, bidt niet namens de gemeente voor de prediking, is zeer zeker buiten den weg wanneer hij den Heere allerlei nooden voordraagt, die een oogenblik later de Dienaar des Woords namens de gemeente den Heere zal hebben bekend te maken; hij heeft te bidden namens den Kerkeraad, hij die het Woord doet bedienen door den Dienaar des Woords, opdat God dezen Zijne genadige hulpe schenke, hem verlichte en ondersteune.

Zoo in de Kerkeraadvergaderingen, in welke het gaat om de regering der Kerk naar den Woord Gods en wat daartoe noodig is, van God behoort te worden afgezet. Zoo in iedere vergadering, behoort het gebed te zijn voor de belangen en zaken, die samenbrachten.

Hiertegen wordt eene bedenking gemaakt. Recht bidden is een bidden door den Heiligen Geest. Nu heeft men te bidden, zoo wordt gezegd, wat de Heilige Geest op het oogenblik in het hart geeft, al betreft het zaken, die met het doel waartoe men samen is, in geene betrekking staan. Dit is met zachten term uitgedrukt, misverstand. Zeer zeker is het rechte bidden een bidden door den Heiligen Geest. Maar niet alles, wat op oogenblik in 't hart opkomt is uit den Heiligen Geest; zelfs wanneer het er om gaat om lang en nood en indruk wakkend te bidden, is het beslist niet uit den Heiligen Geest. Er moet controle zijn van het Woord des Heeren. Want alle werk des Heiligen Geestes is door en naar, in overeenstemming met het Woord van God. In 1 Korinthe 14 waarin over de samenkomsten gehandeld wordt, ook over het bidden in die samenkomsten, wordt uitdrukkelijk gezegd, dat dit bidden behoort te geschieden wel met den geest, maar ook met het verstand (vers 15) daarna in vers 32 en 33 en de geesten der profeten zijn den profeten onderworpen. Want God is geen God van verwarring, maar van vrede, gelijke in al de gemeenten der heiligen; en dan nogmaals aan het einde wordt de vermaning aangegeven. Hieruit volgt; dat zinn der kenmerken van het bidden door den Heiligen Geest juist is, dat dit met orde geschiedt en derhalve naar de belangen, welke samenbrachten, waarin God de Heere wil gekend worden. Voorbeelden daarvan vinden wij dan ook in Gods Woord, b.v. in Handelingen 1: 24-25, Handelingen 4: 24-30. Wie alsoo de taak van het voorgaan in het gebed ernstig opvat, zal daarin sober zijn. Het is geen bidden, wanneer men spreekt, alsof men God van alles op de hoogte moet brengen en het bidden verhalen wordt, eene soort predikatie in gebedsvorm. Hiden moet bidden zijn. Dit stemt ieder toe, maar 't moet ook niet onbevoord worden. En nu is bidden niet alleen: iets vragen, het is gemeenschapsroeping met het Eeuwige Wezen; het bidden behoort ook looverheffing, ook dankzegging, ook schuldbelijdenis, maar alles naar de plaats, waar men op 't oogenblik staat. Inzonderheid het gebed der gemeente op den dag des Heeren is veelomvattend en vereischt dus eenigen tijd; daar inzonderheid wil God geerd, gedankt, geprezen worden; de nooden en behoeften zijn vele bovendien heeft God aan Zijne Kerk in Zijn Woord de voorbede bevolen voor alle menschen. Ook daar echter zij soberheid, gelijk de eerbied voor Gods Majesteit dit eischt; de Prediker zegt: wees niet te met met uwen mond en uw hart haaste niet een woord voort te brengen voor Gods aangezicht; want God is in den hemel en zij zit op de aarde; daarom laat uwe woorden weinig zijn. Het gebed der gemeente geschiedt in eenvoud en met eerbied, er behoort besef te zijn, tot Wien men nadert.

In andere samenkomsten met een bepaald doel, kan in dien regel het gebed kort zijn en zal dan van den meesten eerbied getuigen en het meest tot stichting zijn. Kort en zakelijk. Alle omhaal van woorden eer men tot de zaak komt wordt vermeden; het gebeurt soms, dat men God noemt en Hem omschrijft in Zijne deugden en werken, terwijl dan ten slotte als een aanhangsel volgt, wat men den Heere heeft te vragen. Dit is niet recht. Ook dit moet gerekend worden in het bidden, waartegen Jezus zoo nadrukkelijk waarschuwt in Mattheus 6.

Heer moer de eenvoud en de soberheid in het gebed betracht wordt, hoe meer het zal zijn tot eere van Gods naam en tot stichting van wie ons hooren.

Dit is de kracht in het bidden, de kracht van Woord en Geest.

Over Bazars voor Christelijke doeleinden lezen we in de Frische Kerkbode.

Al meer vindt de gewoonte in ons land ingang om ten bate van noodlijdende scholen of andere Christelijke vereenigingen, wier kas niet dijster gevallen is, een bazar te houden. Ond-Nederlandsch en echi-Calvinistisch is deze gewoonte niet. Ze komt uit Engeland en verdraat haar methodische oorsprong. Toch ligt er eenige schoone gedachte in. Onze suster, huismooiers en jonge dochters, die over niet veel geld, maar wel over tijd beschikken kunnen, maken een fraai handwerk of nuttig kleedingstuk, dat straks tegen niet al te lagen prijs op de Christelijke bazar verkocht wordt, en steunen zoo de school of Christelijke vereeniging, die de liefste heeft van haar hart. En tegenover veler onverschilligheid voor alle Christelijke werkzaamheid steekt deze syster in goede werken weldadig af.

Toch behoort het niet verheeld te worden, dat deze Christelijke bazars door ernstige bezwaren gedrukt worden. De wereld, die bij elk watermooi of nationale ramp, Kermissen en danparijten organiseert, om slachende wel te doen, en de menschen het geld uit de beurs te kloppen, door een vriendelijk meijesgezicht, kan ons ten bate weeten om te waarschuwen voor het gevaar, dat in zulke weldadigheid verscholen ligt. En het is zeer de vraag, of grotere uitbreiding van zulke bazars ten slotte niet zou kunnen uitloopen op een benadeelen van hen, die door handarbeid hun brood moeten verdienen. Wie weet hoe de arbeid der kloosters in Frankrijk ten voordeele van de Kerk aan duizen-

de nog